

DIMENSIUNILE RITMICE ALE LITERATURII

Rezumatul tezei de abilitare

Teza de abilitare intitulată *Rhythmic Dimensions of Literary Reading and Writing* este structurată în două părți majore. Prima parte este dedicată rezultatelor științifice inovative în domeniul de cercetare propus, parcurgând dezvoltarea concepției de bază de la teza de doctorat până astăzi, în trei capitole: primul capitol arată evoluția teoretică a analizei practicilor literare (*From the Project of Silence Theory Towards a Practice-Oriented Research of Literature*); în al doilea capitol este prezentată abordarea ritmologică a literaturii într-o posibilă combinație cu analiza eco-critică (*The Eco-Rhythmological Approach*); iar în al treilea capitol se arată contextul și impactul acestei cercetări, mai ales în activitatea didactică, dar și în alte activități academice ale autorului. A doua parte a tezei cuprinde planul concis al dezvoltării carierei profesionale.

Prima secțiune a capitolului 1 este o prezentare succintă a tezei de doctorat, intitulată „*Exerciții rituale ale scrierii și lecturii. Exo-ducere din teoria literaturii*”. În 1998 acest titlu a anunțat o nouă direcție în abordarea literaturii și o critică vehementă a paradigmei postmoderne bazată pe discurs care era încă predominantă în mediul academic est-european. Argumentarea tezei arată limitele activității textuale în modelarea orientării artistice și atrage atenția asupra părții silențioase, ne-discursive a practicilor de lectură și scriere. Aria interpretării performative este lărgită în direcția gesturilor rituale ale atenției relevând ritmuri divergente, eterogene în orientarea noastră practică. Cercetarea acestor temporalități vizează o completare ale științelor literare (axate atunci pe exclusivitatea comportamentului discursiv) cu exerciții de atenție care provoacă etomutații adică treceri între practici diferite prin schimbarea ritmului exersării. Ca o primă încercare, propunerea este aplicată într-o lectură a romanului experimental „*Maestrul și Margareta*” de Mihail Bulgakov.

După obținerea titlului de doctor în științele literaturii prin acest proiect provocativ, am căutat puncte de referință și de legătură care pot ajuta la dezvoltarea și testarea ipotezelor formulate. În *a doua secțiune* a capitolului întâi (*Non-Narrative Aspects of Narration as Practice*), am identificat trei astfel de referințe în cadrul unui demers naratologic: naratologia lui Daniel Punday bazată pe corporealitate, distincția între cultura prezentului și cultura semnificației introdusă de Hans Ulrich Gumbrecht și analiza ritmurilor propusă de Henri Lefebvre. Aceste legături au făcut posibile, pe de o parte, să descopăr viziuni și exigențe similare în curentele teoretice recente, iar, pe de altă parte să arăt particularitățile și posibilitățile cercetării practice privind transformarea paradigmelor canonice ale științelor literaturii.

A treia secțiune (Experimental Research: Land-rover Reading/Writing Exercises) prezintă descoperirea faptului că un proiect de cercetare, care își revendică și o latură experimentală, nu poate fi continuat doar dintr-un birou sau din ambianța rafturilor și sălilor de lectură ale bibliotecii. Am organizat ateliere experimentale în mediul natural, consacrate elaborării și perfecționării exercițiilor care scot în evidență durata lecturii și scrierii literare prin provocarea a noi și noi practici de a fi atent. Exercițiile descrise în volumul intitulat *Terepkönyv [Carte de teren]* reprezintă metodologia cercetării evenimentialului literar conceput ca un ritm al gesturilor de

atenție în timpul lecturii și scrierii. În această secțiune am prezentat modul de derulare a câtorva exerciții, respectiv rolul mediului natural în această cercetare experimentală.

Capitolul 2 (*The Eco-Rhythmological Approach*) descrie în patru secțiuni stadiul actual al cercetărilor mele relevând contribuțiile inovative în domeniul științelor literaturii. *Prima secțiune* (*Empirical Research and Practice-oriented Physics for the Humanities and Sciences*) introduce studiul interdisciplinar al kineticii practice arătând afinitățile ritmologiei lecturii și scrierii literare cu teoria corzilor elaborată de fizica contemporană. Pe baza ideii dimensiunilor complementare înfășurate ale spațiului, propusă inițial de Theodor Kaluza într-o scrisoare adresată lui Albert Einstein în 1919 și dezvoltată apoi în teoria corzilor, am introdus ideea dimensiunilor complementare de timp, numite dimensiuni ritmice, în vederea studierii temporalităților independente concepute ca spații kinetice mai complexe decât distorsiunile dimensiunilor extinse ale spațiului euclidian. Ritmul este definit ca direcție în timp, iar schimbarea ritmului ca schimbare a direcției în timp. Această geometrie inspirată de geometria spațiilor Calabi-Yau relevă actualitatea experimentului propus de Platon în așa zisa alegorie a peșterii și permite diferențierea între evenimentialul urmărit în propriile dimensiuni ritmice și proiecțiile de timp ale acestuia pe alte dimensiuni ritmice. Teoria dimensiunilor complementare de timp este testată pe de o parte prin urmărirea unui experiment poetic al lui William Wordsworth, iar pe de altă parte, prin demonstrarea faptului că în cartea sa, intitulată *Saint Paul*, Alain Badiou generează o proiecție de timp a activității și învățării apostolului pe dimensiunea ritmică a mișcării politice revoluționare.

Secțiunile doi și trei (*Can Humans Survive the Anthropocene? An Eco-rhythmological Approach; Border, Environment, Neighbourhood*) aplică fizica practică în analiza relației uman și non-uman (sau mai-mult-ca-uman), arătând că ecocritica nu poate fi redusă la extensiunea practicilor critice anterioare pentru a cuprinde și mediul natural, cum se întâmplă în cazul eco-feminismului, a eco-marxismului sau a ecologiei sociale, ci necesită un studiu adecvat al contactelor noastre practice cu non-umanul în care trebuie să depășim spațiile paradigmatiche ale subiectului sau ale societății și să ne orientăm în spațiul mai larg al ecosistemului. Această inițiativă teoretică este din nou testată prin experimente literare care depășesc spațiul textual și contextual, oferind o orientare exigentă în și între spațiile kinetice diferite. Îl urmărim pe David Thoreau în experimentele sale iscusite pentru a descoperi tainele culorilor multiple ale unui lac (*Walden*); dezvăluim cum reușește Jack London în romanul sau „*Colț Alb*” să se familiarizeze cu orientarea practică a unui pui de lup care iese pentru prima dată din vizuina unde s-a născut; îl însoțim pe Philip Gross, care, în volumul de poezii intitulat „*The Water Table*”, învață să se gândească împreună cu materia curgătoare urmărind mișcarea (ritmul) apelor dulci și sărate, respectiv a cantităților imense de nămol în timpul fluxului și refluxului la confluența fluviului Severn; și vom compara toate acestea cu exercițiile „*Cărții de teren*”, propuse de autorul tezei.

În *secțiunea a patra* (*Dislocating the Theory of the Contextualist Approach*) închei prezentarea activității mele de cercetare cu o discuție în care aduc argumente contra paradigmei contextualiste bazată pe concepția timpului ca *istoricitate*. Acest studiu care va fi publicat într-un număr tematic al revistei *Metacritic Journal*, s-a născut dintr-o discuție în timp real cu profesorul Galin Tihanov (Queen Mary University of London) la conferința internațională „*Locations and Dislocations of Theory*”, organizată de revista *Metacritic Journal* la Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai în martie 2020. Pornind de la teoria de refracție a literaturii – inițiată de David Damrosch –, unde fenomenul fizic al răspândirii luminii este un model pentru transferarea literaturii naționale în mediul altor limbi și culturi, încerc să includ și un alt fenomen legat de răspândirea luminii, respectiv de geometria dimensiunilor spațiale care transformă lumina tot atât de surprinzător, și anume: proiecția. După această completare premergătoare urmează un

demers în care arăt cum se distorsionează experimentele lui Victor Sklovski când sunt proiectate de Tihanov pe dimensiunile ritmice ale istoriei intelectuale. Argumentarea funcționează ca un studiu de caz, care poate fi repetat, respectiv generalizat și la nivelul teoriei contextualiste despre literatură.

Capitolul 3 (*Educational work and Other Activities*) prezintă activitățile didactice desfășurate în calitate de conferențiar universitar al Departamentului de Literatură Maghiară, incluzând câte o scurtă descriere despre fiecare disciplină în parte și despre atelierele experimentale “*Carte de teren*” ca activitate extra curriculară. A doua parte a capitolului cuprinde o trecere în revistă a altor preocupări, cum ar fi activitatea editorială, activitatea academică în calitate de director de departament, participare în comisii doctorale, în proiecte de cercetare sau în organizarea conferințelor naționale și internaționale.

Partea a doua a tezei de abilitare (*Career Development Plans*) este consacrată planurilor de dezvoltare în cariera profesională, științifică și academică. În cea ce privește *activitatea didactică* am schițat trei principii și trei obiective majore. Planurile mele au următoarele principii de bază: 1. actualizarea continuă a conținuturilor cursurilor și îmbunătățirea metodologiei de predare-evaluare în concordanță cu standardele academice internaționale, cu bibliografia cea mai recentă a domeniului și cu cerințele pieței muncii; 2. includerea propriilor contribuții științifice în materia cursurilor și 3. atragerea studenților într-o cercetare participativă. Totodată am prezentat pe scurt trei obiective didactice pentru următorii ani: 1. consolidarea eco-criticii în programele didactice ale departamentului nostru, 2. consolidarea exercițiilor fine și intensive ale atenției în educația literară universitară și preuniversitară, iar ca obiectiv academic 3. aș dori să devin membru al Școlii Doctorale de Hungarologie din cadrul facultății noastre, în calitate de cadru didactic și coordonator științific. Totodată voi continua cooperarea cu cadre didactice din alte universități din țară și din străinătate, în vederea consolidării unei comunități profesionale.

Privind *planurile în domeniile de cercetare* am enumerat patru direcții concrete bazate pe rezultate anterioare. Fizica practică a adus inovații în cercetarea literaturii oferind un nou mod de *close reading* care depășește paradigma textului și interpretării, a propus o abordare a istoricității ca orientare practică în timp și a conceput eco-critica mai degrabă în termeni ritmologici privind contactarea mediului non-uman, decât o extensiune a abordărilor critice prealabile despre relația dintre om și mediu. Planific continuarea aplicării acestor inițiative în cercetări teoretice, în studii comparate sau demersuri eco-critice și totodată mă angajez într-o (re)examinare continuă a teoremelor-cheie legate de temporalități eterogene, concepute ca dimensiuni ritmice și cercetate în relația lor cu spațiul kinetic al practicilor. Proiectele mele de cercetare pentru următorii ani sunt: 1. continuarea discuțiilor teoretice cu direcțiile actuale ale științelor literaturii, 2. cercetarea kinetică interdisciplinară prin combinarea fizicii practice cu fizica teoretică și/sau experimentală, 3. studierea ritmurilor practicilor teoretice și 4. abordarea transformării ca proiecție de timp și ca tranzitare a spațiilor kinetice.

Teza de abilitare se încheie cu o listă selectivă a surselor care au fost inspiratoare sau partenerilor importanți în discuțiile purtate de-a lungul elaborării direcției de cercetare prezentate.